

«مجله ایرانی حقوق و اخلاق زیست پزشکی» برآمده از بیش از دو دهه تجربه پژوهشی و آموزشی در چند حوزه است. حوزه نخست علم و فناوری است. ایران، همانند دیگر کشورهای در حال توسعه، به سرعت در پی تأسیس و توسعه شاخه‌های جدید علمی و فناوری بوده است. این کوشش با عرصه‌های گوناگون حیات فردی و اجتماعی آدمیان در رابطه‌ای تنگاتنگ و پیچیده بوده است: از آزمایش‌ها و غربالگری‌های ژنتیک پیش از انعقاد نطفه انسان تا پیوند اعضا پس از مرگ مغزی و از آزمایش‌های دشوار بر حیوانات، در خطر قرار دادن محیط زیست و سلامت انسان تا تولید محصولات نانو، تراریخته و دستکاری شده ژنتیک. اگرچه کوشش‌های علمی و فناورانه منافع و خدماتی را به همراه داشته‌اند - مانند کمک به درمان ناباروری، سلول‌درمانی یا تقویت نیروهای آدمی - مشکلاتی هنجاری را نیز به نوبه خود پیش آورده‌اند.

دوم، و در ارتباط تنگاتنگ با حوزه نخست، ناگزیر کوشش‌هایی فکری برای حل مشکلات هنجاری مرتبط با آن پیشرفت‌ها صورت گرفته‌اند. این کوشش‌ها هم در راستای تحلیل اخلاقی مشکلات، در بستر و زمینه باورهای جهانی و بومی، بوده (مانند تبیین و تحلیل نسب کودکان حاصل از فناوری‌های نوین کمک باروری) و هم در جست‌وجوی ارائه راه‌حل‌های الزام‌آور حقوقی در مواردی که بدون این راه‌حل‌ها اختلافات و خطرات مربوط بسیار بیشتر و جدی‌تر می‌شوند (مانند حفظ تنوع گونه‌های زیستی یا لزوم رعایت ایمنی زیستی در مقابل خطرات گسترده محصولات نانوبیوتکنولوژی). از این رو، حوزه دوجزئی اخلاق و حقوق نیز پایه‌های علم و فناوری تطور و رشد یافته است.

سوم، حوزه اخلاق و حقوق به نوبه خود هم به مسائل سنتی پزشکی، مانند سقط جنین و محرمانگی، مربوط‌اند و هم با مسائل جدید برآمده از فناوری زیستی، مانند سلول‌درمانی، شبیه‌سازی و تولید سلاح‌ها و تروریسم زیستی روبه‌رو شده‌اند. به دیگر سخن، در زمینه‌های حاضر، اخلاق و حقوق هم قید «پزشکی» می‌گیرند و هم قید «زیستی». بنابراین، چهار زیرحوزه تخصصی اخلاق پزشکی، حقوق پزشکی، اخلاق زیستی و حقوق زیستی آرام‌آرام شکل گرفته‌اند.

بر این اساس، طی دو دهه گذشته، شاهد ظهور و بروز مؤسسه‌ها و نشریه‌های تخصصی در هر یک از چهار زیرحوزه یادشده بوده‌ایم. هر یک از آنها سعی در شکل‌دهی و انتشار نظرات و پژوهش‌های میان‌رشته‌ای در زیرحوزه مورد نظر خود را داشته‌اند. با این حال، شکل‌دهی و انتشار نظرات و پژوهش‌های میان‌رشته‌ای در همه چهار جزء پیش‌گفته یکجا تاکنون موقع و مقام مناسبی نیافته است، چرا که آشکارا فهم و حل مشکلات یادشده بدون همیاری و دادوستد میان رشته‌های دخیل در این قلمرو، مانند علم و زیست‌فناوری و حقوق و اخلاق، نشدنی است. این مجله برای فراهم آوردن آن موقع و مقام شکل گرفته است.

بنابراین، مجله حقوق و اخلاق زیست پزشکی با آگاهی از تمایزهای روشن میان حقوق و اخلاق و نیز علوم پزشکی و زیستی و با قصد انتشار نظرات و نظریه‌های میان‌رشته‌ای (علوم پایه، علوم پزشکی، علوم مهندسی، فلسفه، الهیات، حقوق و علوم انسانی/اجتماعی) در پی فراهم آوردن زمینه تعاطی افکار و فرصت پیش‌نهادن اندیشه‌های کاربردی و نظری در قلمرو گسترده و پیچیده یادشده است. بنا بر آن است که هر دو فصل یک شماره از این مجله منتشر شود. همچنین، پس از دو شماره به زبان فارسی یک شماره به زبان انگلیسی منتشر خواهد شد، ان‌شاءالله. با روی باز از همه محققان و نویسندگان در حوزه وسیع حقوق و اخلاق زیست پزشکی صمیمانه دعوت می‌کنیم با ما همراه شوند و افتخار انتشار نظرات و دستاوردهای فکری خود را به ما بدهند.

محمد راسخ